

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strația.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Situația în Balcani.

București, 29 August.

Este evident că declarația de războiu a Italiei către Turcia a slăbit oarecum importanța atitudinii statelor balcanice și că, după toate probabilitățile puterile quadruplei înțelegeri nu mai atribuiesc aceeași valoare ca mai înainte participării Bulgariei la cucerirea Dardanelor și prin urmare tratativele pentru concesiile ce urmau să fie consimțite de celelalte state către Bulgari. Este totuși greu de expus până în ce măsură merge această slăbire de interes și dacă este definitivă sau provizorie. Aceasta atârână de intensitatea și de promptitudinea concursului efectiv ce l'ar putea da Italia operațiunilor din Dardanele, ceea ce pentru noi este un factor necunoscut deocamdată. Se vorbește de 200,000 de oameni în afară de o mare parte a flotei italiene, însă cifra aceasta pare cam exagerată, având în vedere nevoile Italianilor în ofensiva lor contra Austro-Ungariei pe uscat și în Adriatică. Cert e că până în acest moment depeșile nu ne vorbesc despre nici un fel de expediție italiană în Dardanele, deși declarația de războiu s'a produs de o săptămână.

O indicație că s'a produs o momentană slăbire, în demersurile quadruplei pe lângă statele balcanice, o avem în declarațiile făcute de d. Venizelos unor ziariști declarații pe cari „Le Messager d'Athenes” le rectifică în sensul următor: „că în ceasul de față nu poate fi vorba pentru Grecia de a ieși din neutralitate mai ales că nici nu i se cere aceasta”.

Dacă declarațiile primului ministru al Gre-

ciei sunt exacte și nu avem nici un motiv să ne îndoim, votul camerei sârbe pierde mult din importanța lui, pentru că la Sofia cerurile conducătoare și-au formulat precis punctul de vedere: întâi întreaga Macedonia și pe urmă ieșirea din neutralitate. Prin urmare chiar dacă am presupune că d. Pasici, acoperit de votul de încredere al Skupștinei, ar consimți la toate pretențiile Bulgariei, ceea ce este problematic, încă nu s'ar putea obține concursul Bulgariei.

Dar în privința curentelor din Serbia este de semnalat un articol al ziarului „Srbka Zastava” organ al partidului național sârb, articol foarte agresiv pentru Bulgari și francostil oricărei concesi teritoriale din partea Serbiei. În acest articol se spune că se cere Serbiei să cedeze Macedonia „nerecunosătorilor dela Adrianopol”, „asasinilor dela Bregalnița”, „tâharilor din Valandovo” ceea ce nu se întâmplă niciodată!”

În aceeași ordine de idei, nu e fără interes să semnalăm aci cu titlul de document, și ca o curiozitate a vremurilor prezente combinația pe care o destăinuiește „Berliner Zeitung am Mittag” și după care d. Pasici ar fi semnat cu prințul Trubetzkoi un tratat de contraasigurare, după care Serbia cedează de bunăvoie Bulgariei zona contestată în Macedonia, însă quadrupla înțelegere garantează că după luarea Constantinopolului să restituiască Serbiei acea zonă cu dobândă, aceasta ca pedeapsă pentru Bulgaria că a ținut în loc atât timp acțiunea quadruplei înțelegeri.

Menționăm destăinuirea ziarului german sub toate rezervele, bine înțeles, însă nu e mai puțin adevărat că, așa cum se prezintă lucrurile, planul quadruplei de a câștiga con-

cursul Bulgariei pe socoteala statelor balcanice pare a se depărta tot mai mult de cadrul posibilităților, ceea ce ar explica de ce a slăbit acțiunea începută în acest sens.

O lumină mai hotărâtoare în chestiunea aceasta o va arunca de sigur declarația pe care d. Venizelos o va face în Camera grecească, eveniment care e așteptat cu o legitimitate curiozitate.

St.

Problema poloneză.

Starea de spirit a intelectualilor Polonezi.

Avem înaintea noastră broșura profesorului Dr. M. Straszewski, dela universitatea din Cracovia, care poartă titlul „Chestiunea poloneză” (Viena 1915. Editura comitetului național polonez). Ea cuprinde o schiță voluminoasă și critică a istoriei diferitelor chestiuni politice, a celor mai importante, cari au preocupat în timpul ultimului veac pe bărbații de stat ai Europei și cari au devenit, în războiul de astăzi, de o palpitantă actualitate.

Foarte caracteristic și demne de reținut sunt concluziile broșurei dlui M. Straszewski.

„Ce se va întâmpla cu țările poloneze după războiu?” — este o întrebare care se pune dela sine — și eu nu o voiu ocoli — spune profesorul polonez. Din potrivă, am intenția să-i consacru câteva considerațiuni principale, iar ca punct de plecare îmi va servi numai victoria puterilor centrale, deoarece consider numai această eventualitate ca favorabilă și salutară pentru patria mea polonă.

Am accentuat deja că, după un război victorios posibilitatea, ca Polonia să cadă iar în mâinile Rusiei, trebuie cu totul înlăturată, căci siguranța viitoare a Germaniei și a Austro-Ungariei reclamă categoric o împingere a granițelor rusești spre est.

Nu mă pot opri de a cita cuvintele celui

Răvaș în tabără.

Copilul.

Ne iartă tată dragă că nu ți-am scris demult,
Dar Tuțica 'ntr'o seară condelul mi l'a rupt
Și 'n almăraș cerneala nuș' care mi-a vărsat-o
Și de 'nzădar hârtia prin lad' am căutat-o.
Și n'avu biata mamă bani altele să-mi lele
Căci câte nu ne trebe afară de condele...
Ierl însă 'n târg vânduse legume, ouă, lapte
Și-mi cumpără de toate, ca să-ți pot scrie carte...

De-atunci de când nu-ți scrisesei, ce multe se schimbă
Venise rândunica demult — și-acum e vară
Pădurile-s umbroase, iar grânele-s în spic
Dar mama se tot teme că n'om avea nimic,
Căci sus spre miazănoapte e ne'nterupt furtună
Și nu știm cine-a aduce a grăulul cunună...
Eu însă-i spusel mamei că satu 'ntreg s'a dus
Să 'mpiedece puholul — dar mama-atunci mi-a spus
Că curg șuvoiu dușmanii de-i negru tot pământul
Și pot și-aci s'ajungă — ferească Domnul sfântul,

C'acolo la bătăle nici pasărea nu cântă
Nici flori nu cresc, iar iarba e veștedă și cruntă;
Căci gloanțele cad spuză ca picurii din nori

Numărul poporal pe 1 an 4 cor.

Și cad polog părinții și mândrii noștri feciori...
Că mor fără lumină și fără de-o cântare
Iar clopot le e tunul în ceasul de 'ngropare...
Atunci m'au prins florii de groază și mânie...
Să moară tata-acolo? — O, asta n'o să fie,

Doar Dumnezeu prea bunul nu ne-a lăsa orfan
Ce-ar face biata mamă? — Și noi suntem sârman
Și cinci copii... O, mama, de jale s'ar topl...
Nici nu mai vreau acuma la asta-a mă gândi...
...Mămuca ne îndeamnă să ne rugăm mereu
Și-atunci o să se 'ndure spre lume Dumnezeu
— Să vie dragul tata măcar pe secerat
Căci uite-acuș e anul de când v'a înarmat...

Noi altfel suntem bine căci mama se 'ngrijește
S'avem cele de lipsă — dar Doamne cât bocește
O văd când toarce seara că-i doarme fusu 'n mână
Pare c'ascultă ceva și tresărind suspină...
Iși șterge ochii 'n pripă ca să n'o vedem noi...
Sărmana, ea nu știe că plângem amândoi...

Acuma am hârtie, cerneală și condei
De-acuma îți voi scrie de toate câte vrei...
Poftindu-ți vole bună și multă sănătate
Te sărutăm tătuță prin mica noastră carte.

LIVIA REBREANU.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

In ce chlp s'au luat Țarigradul de Turci.

Am văzut în articolul trecut încercările Turcilor de a lua Țarigradul.

Grecii însă nu s'au dat bătuti cu una cu două, căci auziseră că le sosea ajutoare din apus și corăbii multe de războiu venetiene erau pe drum spre Țarigrad.

Turcii, la rândul lor, cu începere dela 7 Mai au îndesat năvalele, iar la 16 lovesc Evdoman-ul și Vhahemele. Dar iscusitul meșter I. Grant i-a alungat prin groaznicul foc grecesc.

În ziua de 19 Maiu, la miazănoapte de port, Turcii isprăviră un pod nestatornic, acolo unde azi se află podul ce merge dela Haskioi la Arvan-Seri Kapu. Zidurile de pe uscat erau bătute neîncetat de Turci cu uneltele lor și clipa se apropia când trebuiau să năvălească în cetate. Sultanul trimise vorbă împăratului să se predea. Constantin al XI-lea nici nu voi să audă de așa ceva. Atunci Mahomed hotărî la 24 Maiu ca luarea cetății să fie făcută Marți 29 Maiu.

Halil pașa dădu de veste Grecilor despre gândul sultanului și aceștia luară măsuri de apărare. În ziua de 28, pe la ceasurile patru d. a. Turcii încetară baterea cetății, iar corăbiile lor impresurau de jur împrejur cetatea din fundul

Numărul poporal pe 1/2, 2 coroane

mai mare maestru al politicii germane, ale principelui *Bismarck*, în cari se află exprimat programul pentru Germani, în viitorul cel mai apropiat. El a spus că „o slăbire a Rusiei care ar face-o incapabilă de a se răsbuna, s'ar putea realiza prin reînțemeierea Poloniei”. Conform acestora, Polonia nu poate rămânea în mâinile Rusiei și astfel se pune chestia ce va deveni această țară.

La această problemă se pot da *trei soluții*:

1. Regiunile luate dela Rusia se *împart* între puterile învingătoare și astfel, avem o *noastră împărțire* a Poloniei.

2. Din provinciile cucerite dela Ruși, se face un stat independent, sub sceptrul unuia dintre membrii dinastiei de Habsburg sau de Hohenzollern.

3. Ținuturile desprinse dela Ruși, împreună cu Galiția, se întrunesc într'un organism unitar de stat în cuprinsul imperiului austro-ungar.

Aceste sunt trei soluții posibile ale problemei. Chestiunea granițelor, a întinderii și a organizării viitoarei formațiuni politice unite cu Austro-Ungaria o las nediscuțată, nefiind încă timpul pentru aceasta. Pe mine, mă preocupă numai latura principală a problemei.

Prima dintre cele trei soluțiuni ale chestiunii poloneze constă în împărțirea ținutului polonez cucerit, între puterile centrale învingătoare. O asemenea combinațiune nu poate fi caracterizată altfel decât ca necorespunzătoare cu scopul și chiar în cel mai înalt grad, primejdiosă pentru toți cei interesați în cauză. Polonezii se vor vedea înșelați în așteptările lor, după jertfe și suferinți îngrozitoare și o astfel de dispoziție sufletească a poporului ar putea fi lesne exploatată de către Rusia. Agitatorii ruși s'ar referi mereu la îmbucătățirea poporului polon, ca rezultat al războiului, precum și pe promisiunea unificării sale, conținută în manifestul marelui duce *Nicolae* și n'ar fi de loc mirare, dacă atari însuflări ar găsi ascultare la un popor nenorocit, înșelat și jignit în simțimintele lui cele mai nobile.

Numai un popor liber, mulțumit, care are de apărut bunurile sale cele mai sfinte, poate alcătui o gardă de apărare împotriva oricărui pericol. Iar Polonii cari trăiesc în Germania și în Austro-Ungaria încă ar fi prea puțini mulțumiți de o asemenea soluție. Ei s'au purtat în războiu, în modul cel mai corect, nu numai din recunoștință și din datoria de cetățeni leali, ci și din speranța că frații lor, cari tânjesc sub jugul rusesc, se vor bucura în viitor de o soartă mai bună. Dealtminteri, dacă în astfel de condiții urcarea procentului populației poloneze, atât în Germania cât și în Austria, ar fi de dorit și de folos din punctul de vedere al intereselor de stat, e o chestiune pe care n'o discut.

A doua posibilitate constă în crearea unui stat independent, așa-numit „stat-tampon”. Se găsec, atât printre Germani cât mai ales prin-

tre Poloni, mulți adepți ai unei asemenea soluții. Eu totuși o consider ca nepotrivită, spre a putea asigura o pace durabilă, și chiar ca primejdiosă pentru mai multe motive.

Într'un asemenea caz, s'ar repeta greșelile comise la congresul dela Viena. Deoarece nu s'ar putea pretinde monarhiei austriace să piardă, după un războiu glorios, cea mai mare provincie a ei, și pentru care s'a luptat atât de sângeros, Galiția, urmează că poporul polonez ar rămânea, ca și mai înainte, împărțit în trei state și în acest caz, în tendințele politice și naționale ale Polonilor, s'ar isca o anarhie, cum n'ar mai fi fost niciodată, iar pentru activitatea agitatoare a Rusiei, s'ar deschide, în primul rând, un vast câmp de exploatare. Ea va putea făgădui Polonilor, pe lângă independență, și unitatea și ar sprijini aceste făgădueli pe situația economică, politică și națională, insuportabilă, ce li se va crea, prin împărțire. Statele tampoane sunt în genere formațiuni primejdioase, apte pentru orice joc și intrigă și de aceea cred, că și această posibilitate trebuie respinsă.

Imi rămâne de analizat ultima combinație. Ea constă în alipirea ținuturilor luate dela Ruși, la Austro-Ungaria, spre a forma împreună cu Galiția un organism unitar de stat. Aceasta este, după intima mea convingere, singura soluție nimerită și corespunzătoare cu împrejurările. Pentru Polonezi, ea ar fi în cel mai înalt grad binevenită, deoarece poporul polonez, unit în cea mai mare parte a lui, sub sceptrul habsburgic, ar câștiga în fine o existență neatârnată, din punct de vedere național. Austro-Ungaria ar primi, în același timp, o întărire neașteptată, prin alipirea Poloniei. Monarhia ar câștiga granițe vădit bine asigurate, pe lângă că puterea ei armată s'ar mări în mod considerabil și în astfel de împrejurări, Rusia ar fi pentru Austria un adversar puțin primejdios. Și pentru *Germania*, alipirea Poloniei la Austro-Ungaria ar fi cea mai avantajoasă soluție. Monarhia habsburgică va intra, după războiu, cu toată certitudinea în relații și mai strânse cu Germania și ele vor îmbrățișa de sigur și Polonia. Iar o Polonie independentă și mulțumită, legată în mod organic cu monarhia habsburgică, va fi pentru Germania cea mai bună acoperire. Poporul german va putea trăi și lucra pe viitor, în liniște, între granițele sale, deoarece va avea drept vecin la răsărit, unde n'are granițe naturale, un popor amic și având relațiuni strânse cu Germania. În această Polonie n'ar fi loc nici pentru activitatea agitatoare a Rusiei. Dinpotrivă, Polonii ar face toate sacrificiile spre a se putea opune la un moment dat pericolului amenințător dinspre răsărit și ei vor putea să reziste, cu un succes cu atât mai sigur, loviturii rusești, cu cât vor ști că ar găsi, în Germania și în celelalte state ale monarhiei, un sprijin și o acoperire.

Și în direcție economică alipirea Poloniei la

Austro-Ungaria ar putea aduce multe foloase. Statele habsburgice ar sta doar cu imperiul german în cele mai strânse legături economice. Raporturile între Polonii din Germania și între Polonii din împărăția vecină mi le pot foarte bine reprezenta după modelul raporturilor dintre Germanii din Austria și cei din imperiu. Hotarele nu constituie pentru acești Germani un obstacol și acelaș caz ar fi și pentru Poloni. Ambele imperii legate între ele ar avea la granițele lor fragmente din populații străns înrudite între ele. Ar fi Germanii și Polonii. Dacă Germanii din imperiu nu constituie, cu toată vecinătatea lor, o primejdie pentru monarhia habsburgică, nici Polonii n'ar constitui o primejdie pentru Germania sau Prusia, prin vecinătatea unui stat polonez, aparținând monarhiei habsburgice.

Repet dar.

Dacă Germania și Austria vor să rămână pentru viitor asigurate, atunci încorporarea lor la Galiția a ținuturilor poloneze luate dela Ruși se impune.

Astfel încheie profesorul *M. Straszewski* expunerea sa asupra problemei poloneze și am crezut interesant să dăm aici părerile sale asupra stării de spirit care domnește astăzi între intelectualii polonezi.

Scrisori din București,

Un an de expectativă. — Oficinosul guvernului despre suveranul țării. — Criza dela Teatrul Național. — Accidentul profesorului Petre Gârnicănu.

— 29 August n.

Războiul mondial a intrat într'o fază care deschide perspectivele cele mai tragice și mai nebaneuite până acum. Războiul va dura mult și cu o înverșunare crescândă. Acesta e singurul bilanț al primului an de lupte.

Dacă aceste perspective ne interesează sub raportul vieții economice, care va avea de suferit consecințele funeste ale unui războiu mondial de lungă durată, ele prezintă un interes și mai vital din punctul de vedere al atitudinii noastre și al rolului pe care vom putea fi chemați a-l avea și în desfășurarea evenimentelor militare.

Nu știm ce poate aduce ziua de mâine. Evenimentele se pot precipita sau mai pot întârzia. Un fapt e cert: trebuie să fim pregătiți a înfrunța ori ce eventualitate.

Și acum e timpul să constatăm că anul de expectativă ne-a folosit. Am avut răgazul de a ne pregăti sub toate raporturile, pentru ca în fața momentului decisiv ce poate surveni să ne putem prezenta cu maximum de forță.

În afară de pregătirile de ordin militar, trebuie să constatăm și un reveriment sănătos ce s'a produs în opinia publică. Astăzi agitațiile au încetat și toți urmează cu încredere linia de con-

Cornului de Aur până în portul Teodosia (Vlan-ga Bostan).

Din amândouă părți s'au pus pe rugăciuni pentru lupta cea mare. Chiar Constantin XI s'a dus de s'a împărțășit cu sf. grijanie la Sf. Sofia.

La ceasurile 2 dimineața a început lupta din partea Turcilor. În cetate începu să se bată toxinul iar femeile se rugau în biserici. Intâia năvală a fost alungată. A doua năvală făcută de ostași de strănsură pe la poarta Sf. Roman unde își avea tabăra împăratul, a fost deosemena alungată. La rândul lor corăbiile nu puteau nimic împotriva zidurilor de pe apă.

Giustiniani este însă rănit de o săgeată și n'a avut tăria să rămâie pe ziduri. Fugi pe o corabie să-și lege rana. Atunci ostașii săi au rost risipiți iar Saganos-pașa cu ienicerii săi a putut să se urce pe ziduri. În clipa aceasta Turcii și-au adus aminte că fântâna din Xilokerkos sau Kerkoporta la miazăzi de Evdomon-ul fusese uitată deschisă de Greci atunci când s'au luptat cu ei în ziua de 27 Maiu. Ei au pus stăpânire pe ea și luară, astfel pe la spate pe luptătorii greci. O mare deschizătură făcută în ziduri între porțile Sf. Roman și Harsias dădu voie Turcilor năvălitori al căror număr creștea fără încetare să pătrundă în cetate. Tarigradul a fost cucerit.

Împăratul s'a avântat acolo unde lupta era mai îndârjită și își află moartea. Parte din ostașii cetății s'au adăpostit în corăbii. Giustiniani muri în ostrovul Hios. Domnitorul turc Orhan a fost omorât; Diedo s'a mântuit plecând. Cardinalul Isidor în haine de rob împreună cu mulțime de norod nenumărată s'au adăpostit la Sf. Sofia, încrezându-se, prostii de ei, în acea mincinoasă prorocie bisericască care făgăduia vestirea lui Iisus Hristos pe pământ în clipa cea mare. Unii au fost tăiați, alții luați ca robi. Turcii făcură 60 de mii captivi printre cari toate căpeteniile grecești și frânce: protovestiarul Gheorghe Franti și Luca Notara.

Prădarea, siluirile și omorul s'au prelungit până când Mohamed a dat porunca să înceteze. Cetatea a fost luată la ceasurile 8 dimineața, iar sultanul o află la amiază. El pătrunse în cetate împreună cu sfinții și toată curtea prin poarta Adrianopolei și s'a îndreptat spre Sf. Sofia. Un molah s'a urcat atunci pe altarul bisericii care până atunci a fost creștină, și vesti întregului răsărit domnia legei turcești. Mohamed, sultanul, s'a rugat la picioarele altarului.

Trupul neisufletit al celui din urmă împărat grec a fost aflat printre mulțimea de leșuri și

îngropat cu cinstea datorită. Mormântul său fără podoabe, nici slove, se află în apropierea geamiei Vefa; o lumânare arde neîncetat acolo. Capul lui Constantin a fost dat prin târg la Augusteum ca toți să se încredințeze că a murit. Lui Luca Notara i s'a dat de către Mohamed Sultanul vremelnicește puterea s'a răscumpărat pe slujbașii și pe sfinții ce erau captivi. A două zi însă Mohamed Sultanul îmbătat de biruința sa, a omorât pe Notara, pe consulul catalan, Juliano, pe Minotto Venețianul și alte multe căpetenii creștine. Băieții și fetele au fost păstrați pentru plăcerile sale. Ghinovezii au fost siliți în ziua de 29 Mai să predea cheile sultanului, răzând zidurile dar păstrând totuși privilegiile lor cele mai de seamă.

A patra zi dupăce a fost luată cetatea s'a făcut iar liniște în Tarigrad.

Sultanul i-a dat patriarhului și clirului ortodox puterea.

Locuitorii ce au mai rămas s'au împăcat în curând cu noua putere. Ei erau obicinuiți cu asemenea lucruri. Și, în acea mare catastrofă, nu s'a schimbat decât Domnitorul celelalte lucruri au rămas la locul lor.

D. Caselli.

duită imprimată de guvern, care în răstimpul unui an de hărțuiri și de presiuni, a știut să reziste și să nu aibă decât preocuparea pentru interesele vitale ale neamului.

Să avem, deci, deplină încredere în guvern, care va ști să apere și demnitatea țării și interesele angajate în desfășurarea acestui cataclism mondial.

Vorbind despre aniversarea regelui Ferdinand ziarul guvernului „L'Independance Roumaine” face următoarea constatare: „Românii știu că sentimentele suveranului se identifice cu ale națiunii, că El împărtășește aspirațiunile lor și ei se strâng în jurul noului tron, siguri cum sunt să găsească totdeauna acolo un conducător luminat și la nevoie un șef totdeauna prudent și energic. Nici odată mai mult ca acum legăturile ce unesc poporul român cu dinastia sa n'au fost mai strânse”.

Retragerea dlui G. Diamandi fiind fapt îndeplinit, va urma numirea unui director general al teatrelor.

Nu se cunosc intențiile ministrului, nici gradele diferitelor presiuni ce se fac asupra-i.

Unii cred că se va delega cu direcția un membru din comitet, anume dnii I. Procopiu sau Mihail Dragomirescu, profesori universitari.

Dacă însă se va numi un director titular, se spune că se va alege între dnii O. Goga — despre care se afirmă însă că nu primește, după cum n'a primit-o când i s'a mai propus, — Haralamb Lecca, fost director al Teatrului Național din Iași și fost subdirector al celui din București, Al. Mavrodî, redactor-șef al „Viitorului” și excelent cunosător al teatrului, Galaction sau Pătrășcanu cunoscuții publiciști, I. T. Ghica, deputat de Vlașca, priceput administrator, V. Eltimiu, talentatul dramaturg, P. Locusteanu, actual subdirector, alt cunosător al teatrului.

Din Pitești se telegrafiază că vechiul profesor ieșan Petre Gârncianu a căzut victima unui accident. Pe când se urca într'un vagon cu destinația Câmpulung, Gârncianu a alunecat și a căzut sub roțile vagonului, care și-au retezat picioarele. Transportat la spital după o scurtă dar grea suferință nefeptică a încetat din viață.

Gârncianu a fost pe vremuri director al gimnaziului „Ștefan cel Mare”, apoi profesor de limba greacă și latină la Liceul Național servind 35 ani în învățământ. **Cor.**

Alții și noi.

— Articol din afară. —

Sunt împliniți aproape șapte ani de când ni s'au signalat isprăvile cele mai recente pe terenul financiar a Americanilor celor invențioși.

Luând în deceniile ultime comerțul și industria pe toate terenele un avânt urias, Americanii cari zic că: timpul e monedă, ținând seamă de această dezvoltare, ca afacerile să nu stagneze, iar progresul să-și aibă cursul liber, s'au cugetat una și bună, și au înființat o bancă de zi și noapte, a cărei porți nu se mai închid, ci numai funcționarii se schimbă, se premenesc.

În curând au urmat și alte firme, imitând exemplul prim. Alte institute au venit cu alte inovațiuni. Așa de ex. s'au introdus „Safe Deposits”.

Acestea sunt niște casse wertheimienne de metal, sub-impărțite în despărțăminte mici și așezate, respective zidite într'o subterană cimentată, cu totul asigurată contra focului și a spargerilor, — în cari comitenții băncilor își pot păstra hărțile de valoare, bijuteriile, tacămurile și alte lucruri prețioase.

Banca ia asupra sa tot rizicul, pentru cecece comitetul plătește o mică proviziune și astfel este asigurat în contra furturilor, focului, etc.

Damele elitei înalte își depun bijuteriile, scoțându-le numai când au lipsă de ele pentru vre-un bal, concert, teatru, soarel, etc. ca apoi în dimineața următoare să le redepună.

În cazul de mai sus, comitenții sunt însă asigurați în contra vre-unui eventual pericol, numai până când obiectele de valoare se află la banca respectivă, — dar se poate întâmpla, ca tocmai când își trimite comitetul prețioasele la bancă, sau când le scoate de acolo, — cecece

în orașele mari se poate întâmpla foarte ușor — să i le fure pe drum.

Faptul acesta a dat anză unei firme mari ca să grăbească în ajutorul comitenților săi, delăturând și acest pericol, reducând rizicul la minimum posibil.

Anume, a aranjat în palatul propriu garderobe și odăi de toaletă, atât pentru dame, cât și pentru domni, în cari fiecare își poate face toaleta în deplină comoditate și își poate întorțona degetele, brațele, urechile și gâtul cu tot felul de podoabe, mai cocoțând și câte o diademă de briliante în vârful perucii.

Astfel în localul băncii rizicul de a fi furate bijuteriile, etc., e redus aproape la imposibil, fiind supraveghierea cât se poate de strictă. — Pe lângă dispozițiunile de precauțiune severe, ce s'au fixat pentru a împiedeca intrarea în aceste apartamente tuturor celor nechiemați, se mai folosesc și detectivi. — Numai cine se poate legitima în ordine, are intrare liberă.

Comitetul își scoate însuși prețioasele închise într'o cassă wertheimiană, ce se află în apartamentul său. — Anume el posedă o cheie, banca alta, — astfel, că numai ambii deodată au dreptul și pot controla și scoate la iveală conținutul cassetelor.

Natural că toate aceste inovațiuni sunt spre comoditate și în favorul celor putrezi de bogăji, cari dispun cel puțin de zeci sau sute de milioane.

Banca de zi și noapte din New-York, ca să fie și ea prevenitoare față de clienții săi, a aflat un nou mijloc prin care totodată tinde a-și înmulți clientela. Și a construit anume niște automobile sigure contra focului și exploziei, constătătoare dintr'o puternică cassă panterată, subîmpărțită în despărțăminte mititele. — Fiecare despărțământ sau cassetă are două chei, una în posesiunea comitetului, cealaltă în a cassarului.

Aceste automobile colindă zilnic pe la clienți, adunând paralele și lucrurile ce doresc a le depune.

Ca siguranța să fie pe deplină, nu cumva vre-un amator nechiemat, vre-un „Sportsman” cu degete lungi, picând ca din senin, să-și permită a supune celeritatea vehiculului vre-unui examen, trăgând o raită prin cel New-York, — automobilul e construit cu un mic „chițibus”, astfel că numai acela e în stare a-l pune în mișcare.

Aproape stai să nu-ți crezi ochilor și urechilor, când cetești și auzi despre fel de fel de inovațiuni și progresul rapid pe toate terenele al altor națiuni peste țări și mări.

Când stai să faci comparație între avântul și progresul în pași gigantici al altora și mersul melcului sau chiar al racului la noi, nu poți să nu exclami cu inima amară, cu cuvintele strămoșului Cicero:

„Quo usque tandem?!...
Până când tot așa?!...”

Când vom ajunge și noi ca institutele noastre să fie conduse exclusiv de oameni experți, anume pregătiți pentru cariera de bancă, — cât ne mai trebuie până când locurile competente se vor ceda celor chemați?!... Și sunt multe de cedat, — dar — cine se îndură?...

Alexandru Văcărescu, rig. în drept.

Frământările din Bulgaria.

Opoziția continuă să pretindă convocarea camerei. — Ghenadieff este de părerea opoziției.

Se anunță din Sofia:

Comitetele executive ale tuturor partidelor de opoziție, întrunindu-se la cluburile respective, au hotărât convocarea unei adunări generale a întregii opozițiuni, spre a se redacta cererea de convocare a Sobraniei în sesiune extraordinară.

În vederea acestei adunări comune, care va avea loc la clubul radical, partidele de opoziție au indicat pe următorii fruntași ce le va reprezenta:

Partidul democrat, Alexandru Malinoff, Leapceff și Mușianoff foști miniștri. Partidul naționalist rusofil dnii: I. Gheșoff, Teodor Teodoroff și Buroff foști miniștri. Partidul progre-

sist rusofil dnii: Dr. Daneff, Luțcanoff și Sarafoff, foști miniștri, iar celelalte partide pe dnii Costurcoff, Fadenhet, Gheorghieff și Djidoroff.

Partidele agrarian și socialist strimt nu și-au numit încă delegați.

Se va propune trimiterea unei scrisori comune dlui Radoslavoff, prin care va fi invitat să convoace imediat Sobrania în sesiune extraordinară, pentru a se pronunța, cum s'a făcut în Serbia, asupra demersurilor quadruplei înțelegeri.

În cazul când guvernul nu va convoca camera, opoziția se va întruni din nou, spre a hotărî cele de urmare.

Ziarele anunță că d. Ghenadieff, șeful unei fractiuni a partidului guvernamental stambulovist, s'a raliat la părerea opoziției, fiind pentru convocarea Sobraniei.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 31 August. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: Forțele rusești cari se opuneau la nord dela Luzk, le-am aruncat ieri, după lupte înverșunate, spre sud. Am făcut prizonieri 12 ofițeri și peste 1500 soldați. Am luat dela dușman 5 mitraliere, 5 locomobile, 2 trenuri și foarte mult materiale de război. Trupele noastre i-a mai silit pe Ruși să se retragă și lângă Swinichi, Gorochow, Radziechow și Tarze. La sud de Radziechow, regimentele diviziei de infanterie ces. și reg. din Budapesta au ocupat, cu cunoscuta lor vitejie, cu asalt, o linie de apărare foarte bine întărită, a dușmanului. La râul Strypa se dă luptă pentru fortarea trecerei peste râu și Rușii împiedecă aci, în unele locuri, înaintarea trupelor noastre prin contraatacări înverșunate.

La Nistru și la granița Basarabiei nu e nimic nou.

Trupele noastre, ce luptă la nord de Kobrin au înaintat până la Pruzany ce se găsește pe cursul superior al râului Muchiavec.

Pe frontul italian: Pe frontul sudvestic, ieri n'au avut loc lupte mai importante. La San Martino am respins două atacuri ale dușmanului, tot așa atacul întreprins împotriva părții de sud a capului de pod dela Tolmina și un alt atac împotriva pozițiunilor noastre ce închid valea lângă Flitsch.

Berlin, 31 August. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Evenimente mai importante n'au avut loc.

Pe frontul oriental: Grupul mareșalului Hindenburg: La sud de Friederichstadt, la capul de pod, luptele continuă. La ost de Niemen, trupele noastre înaintează spre linia ferată ce duce dela Grodno la Vilna, au făcut 2600 prizonieri. Pe frontul apusean al cetății Grodno am ajuns în regiunea Nowy-Dwor și Kusnica. La Grodek, dușmanul a părăsit în fața atacurilor noastre pozițiunile sale dela marginea ostică a pădurii dela Bialystok.

Grupul printului-mareșal Leopold de Bavaria: În unele locuri am forțat trecerea peste Narevul superior. Aripa stângă a acestui grup înaintează spre Pruzany.

Grupul mareșalului Mackensen: Urmărindu-l pe dușman am ajuns în sectorul Muchawiec. Ariergardele dușmanului le-am bătut, am făcut prizonieri 3700 Ruși.

Pe frontul sudostic: La nord de Brzezany trupele germane și austro-ungare, cari au rupt frontul dușmanului și l'au urmărit, au fost oprite în înaintarea lor, în unele locuri, la râul Strypa, prin contraatac al unor forțe mai mari rusești.

Activitatea diplomatică în Balcani.

Paris. — Ziarul „Temps” primește din Sofia știrea că diplomația lucrează acum acolo într'un mod foarte activ.

D. Radoslavoff, președintele consiliului de miniștri a avut dese convorbiri cu toți reprezentanții țărilor străine.

Cu reprezentantul Rusiei a tratat în special asupra răspunsului Serbiei și asupra măsurilor luate de înțelegere spre a îndupleca pe Grecia să primească cererile Bulgariei.

Telegrama afirmă că reprezentantul Rusiei ar fi zis că hotărîrea înțelegerii este nestrămutată de a regula în mod definitiv chestiunea Balcanilor și de a stabili o alianță între ei,

„Giornale d'Italia” crede că Serbia va lăsa la aprecierea quadruplei soluțiunea chestiunii aspirațiilor sale în Balcani.

„Corriere della Sera” află din Sofia că d. Pasici, fiind interviuat, ar fi declarat că armata sârbească este reorganizată, starea sanitară a țării este multămitoare, cadrele au fost din nou aprovizionate cu materiale de războiu așa că este gata de luptă.

Relativ la cedarea teritoriilor din Macedonia reclamate de Bulgaria, d. Pasici a zis că Serbia rămâne credincioasă principiului: Les Balkans aux peuples Balkaniques („Balcanii numai a Balcanicilor”), cu condițiune ca să se respecte interesele vitale ale fiecăruia.

Bulgaria se pregătește de războiu contra Serbiei.

București. — Câteva ziare de aci publică știri senzaționale din Bulgaria, cumcă acolo se procedează în mod secret la mobilizarea armatei bulgare. Guvernul bulgar ar fi chemat sub arme 20 de contingente de rezervă. Ziarul „Epoca” află din surse ce desfid orice desmințire, că în jurul Vidinului au fost aduse trupe bulgare. Forțele bulgare a căror prezență a fost semnalată, la granița dunăreană sârbească au fost evaluate la aproape 25 mii oameni.

Guvernul român a fost informat de aceste pregătiri militare ale Bulgariei. După ziarul „Epoca” Bulgarii înțelegi cu Germanii, fac ochi buni la toată lumea pentru a târăgăni lucrurile spre a nu da cărțile pe față decât în ultimul moment.

Serbia a oprit transitul în Bulgaria.

București. — Căile ferate sârbești au notificat celor bulgărești că, dat fiind îmbulzeala de mărfuri ce există în gara Salonic, se întreprinde până la noui dispozițiuni, transitul mărfurilor bulgărești.

Antanta a pierdut Grecia.

Atena. — Antanta a făcut propunere Greciei privitor la compenzațiunile considerabile ce le-ar obține în Asia-mică, dacă va permite să treacă prin Salonic trupe, trimise în ajutorul Serbiei.

Regele Bulgariei se sfătuiește cu ministrul său de războiu și șeful statului major bulgar.

Sofia. — Regele Bulgariei l-a primit în zilele aceste în audiență pe ministrul său de războiu și pe șeful statului major al armatei bulgare, Primul ministru Radoslavoff are foarte dese audiențe la rege.

Japonia trimite munițiuni Rusiei.

Rotterdam. — Din Tokio se anunță, că împăratul japonez s'a învoit ca fabricile de munițiuni din Japonia să trimită munițiuni Rusiei.

Trimisul special al țarului în București.

București. — Primul ministru Brătianu l-a primit la audiență pe trimisul special al țarului, Nelideff, care a sosit la București din însărcinarea țarului.

Consiliu de coroană în Petrograd.

București. — Joi va avea loc în Tarkoje Selo un consiliu de coroană extraordinar prezidat de țar.

Oficiosul sârb despre chestiunea concesiunilor.

Niș. — Ziarul oficios sârb „Samoprava”, într'un articol de fond scrie următoarele:

În ședința din 23/8, cu o majoritate zdrobitoare, Scupștina a votat încrederea ei în guvern și a aprobat politica lui.

Spre a ajunge la realizarea idealurilor sfinte ale umanității și ale civilizațiunii, trebuie să se mai facă jertfe. Aceste sacrificii vor fi primite și suportate de toți aliații; prin urmare, Serbia trebuie să facă și ea jertfe noi.

Se cere Serbiei, Greciei și României, prin sacrificiul câștigurilor precedente, să realizeze partea principală a idealurilor lor naționale, prin compensațiuni targe de primit după războiu. Ar fi să se dea o probă de incapacitate și de neprevădere politică, dacă nu s'ar primi aceste jertfe.

Reprezentanții poporului sârb, au făcut un act înțelept, care lasă soarta poporului și a țării în mâni încercate și sigure.

Acest act, de o mare însemnătate istorică, va da naștere la urmări din cele mai mari și de înaltă importanță pentru viața poporului sârb și a Serbiei. (Biroul Presse).

Germanii vor să transporte munițiile pentru Turcia pe Dunăre?

Sofia. — Ziarele bulgare publică o telegramă din Niș, după care Sârbii au teamă că Germanii vor întreprinde de astă dată o ofensivă în unire cu trupele austro-ungare contra frontului sârbesc la Dunăre. În cercurile sârbești se crede că luptele angajate acum la granița spre nord au dovedit că trupele austro-germane nu urmăresc deloc intenția de a ataca pe Sârbi, ci au numai scopul de a fortifica malul austro-ungar pentru a putea proteja transporturile pe Dunăre. Cercurile militare sârbești sunt de părere că Germanii vor să încerce să deschidă pentru ei calea Dunărei pentru transporturile de munițiuni pentru Turcia.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 1 Septembrie 1915.

Știri din România. Persoane cari l'au văzut în ultimele zile pe d. P. P. Carp asigură că bătrânul om de stat este decis a porni o acțiune energetică pentru a propaga politica preconizată de dsa, în privința atitudinii României. Campania va fi deschisă, printr'o mare întrunire publică, pe care o va ținea în Iași, la sfârșitul lui August.

— M. S. regele însoțit de A. S. R. principesa Elisabeta, a vizitat ruinele cetății Istropolis din satul Caranasuf, din Dobrogea. Suveranul era înțovărașit de d. colonel Anghelescu aghiotant regal și Panaiteșcu, directorul siguranței.

D. Diamandy, ministrul României la Petrograd, a făcut cunoscut autorităților din Ungheții-români, că trebuie să treacă prin România, sosind din Rusia, ministrul Braziliei la Petrograd și prințul Pecarha Aliatto, consilier al ambasadei italiene la Petrograd.

Avansare. Căpitanul român Constantin Popoviciu dela regimentul de infanterie 39 din Debrețin a fost avansat la rangul de maior. D. maior Popoviciu a petrecut mulți ani la regimentul 33 din Arad, unde și-a câștigat adevărate simpatii în societatea aradană și era unul dintre cei mai populari ofițeri ai garnizoanei.

În România se poate trece numai prin anumite puncte. Prefectul poliției din Arad Nandor Green publică ordinațiunea ministrului de interne ungar, care dispune, că în România se poate trece numai prin anumite puncte ale graniței ungare. Prefectul poliției arădane îi provoacă pe toți aceia, car au pașapoarte în regulă și doresc să călătorească în România, ca înainte de plecare să se prezinte în biroul poliției, unde vor primi lămuriri necesare în privința aceasta.

Pentru soldații români deveniți orbi pe câmpul de războiu. Dnii Aron Petruțiu, cadet-aspirant la reg. de infanterie 64, aflător pe câmpul de războiu din Polonia rusească și Gheorghe Popoviciu, caporal la reg. de infanterie 33, student la medicină, au trimis la adresa administrației ziarului nostru 5—5 coroane pentru soldații români deveniți orbi pe câmpul de războiu. Mulțămiri!

† **Părintele Nicolae Bireescu**, unul din părinții comunei bisericesti române gr. or. din Lugoj, preot de frunte, distins cu brâu roșu și blane roșii, membru devotat al partidului național român, care a luptat o viață întreagă cu credință și cinste pentru biserică și neam, a încetat din viață în etate de 79 ani.

Odihnească în pace.

Dezertorii cauzei românești. Atacurilor și acuzelor presei vândute, cu privire la modul de redactare al „Buletinului armatei române”, oficiosul guvernului român, „L'Independance Roumaine” răspunde următoarele:

„Buletinul armatei”, redactat sub îngrijirea statului nostru major, este acuzat că falsifică intenționat adevărul! Nu vom pierde timpul să dovedim obiectivitatea și imparțialitatea acestei publicațiuni, destinată ofițerilor noștri. Ar fi să facem prea multă cinste detractorilor ei. Dar am voit să

arătam, până unde au ajuns aceste foi, instrumentele docile ale unei cauze străine.

Epitetul de „dezertor” a circulat în ultimul timp, în presa românească.

Ei bine, adevărații „dezertori”, dezertorii cauzei românești, sunt aceste organe, rușine a presei noastre, cari nu se gândesc, decât să susție interesele străine, uitând pe acele ale propriei lor țări. Pe aceste ziare patima le orbește într'atâta, încât le face să atace instituțiile și pe oamenii noștri politici, numai fiindcă sunt Români, că refuză să împărtășească aberațiunile lor și nu voiesc să aibă în vedere decât aspirațiunile și interesele superioare ale țării”.

Din dramele războiului. În comuna Rakospalota-Ujfalu lângă Budapesta — s'o descoperit Duminecă o zguduitoare dramă familiară. O femeie care până mai odinioară trăia în raporturi familiare dintre cele mai bune — din durere, că soțul ei a fost trecut în lista dispăruților în războiu — și-a pus capăt vieții împreună cu cei trei copii ai ei.

Teatrul dramei a fost casa din strada Örház Nr. 17, în Rakospalota-Ujfalu, în care locuia litograful Iuliu Tanacs cu soția lui Elisabeta și 3 copii. Familia aceasta trăia în casa proprie, în condițiuni materiale bune, și avea și bani economisiți. Cu prilejul primei mobilizări în Iulie anul trecut, Tanacs a fost asetat, și în Martie c. a venit acasă, având concediu de o săptămână. Apoi s'a întors la front. De atunci soția lui era nemângăiată, și mereu spunea rudelor ei că nu va putea supraviețui știrea morții soțului ei.

La 25 August., dna Tanacs primi încunștințarea oficială că soțul ei a dispărut. Dela data aceasta, nici femeia, nici copiii n'au mai fost văzuți. — Duminecă dimineața un prieten de joc, al copilului Iuliu Tanacs, de 12 ani, veni să-și caute tovarășul. Găsi ușa casei deschisă, și când a intrat în odaie, a dat peste amicul lui Iuliu, peste frățiorul acestuia, Eugen, de opt ani și sorioara Emma de doi ani, într'un lac de sânge — morți. Băiatul a alarmat îndată pe vecini. Autoritățile polițienești sosind la fața locului, au constatat că cei trei copii au fost uciși de mama lor, cari le-a tăiat gâtul cu un briciu. Cadavrul mamei a fost descoperit mai târziu în fântâna din mijlocul curții. Și dânsa și-a făcut mai întâi trei tăieturi grave cu briciul.

Cele patru cadavre — o întreagă familie moartă — au fost transportate la morgă.

Încă o dramă provocată de războiul neînădurat. — (F. P. R.)

x **Trăsuri pentru copii și scaune pentru copii** foarte ieftine se vând la marele magazin **FL-SCHER, în Arad**, piața libertății (Szabadságtér). Asortiment foarte bogat de tăști pentru școală. Fotografii cu preț redus. (Fi 2497)

Ultima oră.

KITCHENER VA LUA COMANDA ASUPRA FORTELOR DELA DARDANELE.

Rotterdam. — Lordul Kitchener va lua în viitorul cel mai apropiat comanda supremă peste armata ce luptă la Dardanele împotriva armatei turcești.

DIPLOMATIA ROMÂNĂ ÎN ACTIVITATE.

București. — Ministrul român la Sofia, Derussli, care a petrecut mai multe zile în București și a primit noul instructiuni dela guvernul român, s'a întors ieri la Sofia. Dealtminteri de pretutindeni sosesc știri despre constăturile între bărbaiții de stat ai României. Tache Ionescu a avut o conferință cu conducătorii Acțiunii naționale. Despre aceste conferințe nu s'a dat comunicat. Din Roma se telegrafiază, că ministrul de externe Soninno l'a primit în audiență pe ministrul Serbiei, Ristići și pe ministrul român, Ghyka, cu cari a avut timp îndelungat conferințe mai lungi.

VASELE RUSEȘTI ÎMPIEDECĂ PLECARÉA VASELOR SPRE BULGARIA.

Sofia. — În fața portului Varna încrucișează apele 7 vase de războiu rusești, cari împiedecă vasele ce sosesc din România, să intre în porturile bulgare, ba de multeori le și capturează.

CĂDEREA CETĂȚII LUZK.

Budapesta. — Trupele generalului Puhalo au ocupat azi dimineață cetatea Luzk.

Redactor responsabil: Constantin Savu.